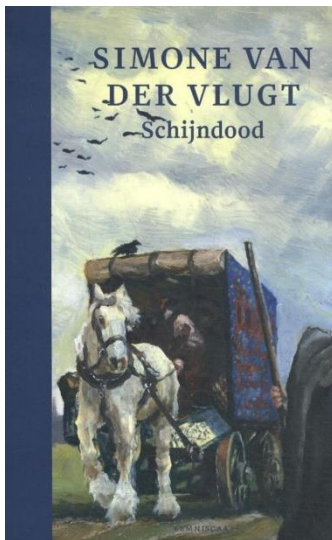

Lessuggesties bij:

Schijndood

Simone van der Vlugt
Uitgeverij Lemniscaat

Vakken: aardrijkskunde, biologie, geschiedenis, kunst, muziek, Nederlands, scheikunde, tekenen

ISBN: 9789047712145

Prijs: €15,00

Over het boek:

De Amsterdamse student Kris Blanken wordt gekweld door angstdromen. Ten einde raad bezoekt hij een reïncarnatietherapeut. Zij voert hem terug naar het Alkmaar van 1655. Daar is hij Olivier Moeriaans, een kunstschilder wiens veelbelovend carrière abrupt wordt afgebroken als artsen constateren dat hij melaats is. Terwijl Olivier het land rondtrekt, begint een hoopvol vermoeden te groeien: is hij zijn succesvolle carrière verloren door een verkeerde diagnose?

In *Schijndood* brengt Simone van der Vlugt op bijzondere wijze het zeventiende-eeuwse Nederland tot leven. Dromen, hoop, ziekte en dood brengen niet alle haar personage Kris in beroering, maar ook de lezer zelf.

Meer informatie op: www.lemniscaat.nl

Over de auteur:

Simone van der Vlugt (1966) debuteerde in 1995 met *De amulet*. Het boek werd meteen getipt door de Nederlandse Kinderjury, en ook de andere historische jeugdromans die daarop volgden, zoals *Schijndood* en *De guillotine*, werden goed ontvangen. Sinds 2004 schrijft Simone van der Vlugt succesvolle thrillers en historische romans voor volwassenen.

www.simonevandervlugt.nl

Thema's: Alkmaar, buitensluiting, dood, dromen, familie, geneeskunst, melaatsheid, middeleeuwen, pest, reïncarnatie, schilderkunst, studentenleven, verliefd, verstoten, ziekte

Lessuggesties

Doelgroep:	<i>Schijndood</i> is geschikt voor kinderen vanaf 12 jaar. Onderstaande opdrachten zijn bedoeld voor leerlingen vanaf klas 1 van het voortgezet onderwijs
Tijdsinvestering:	Afhankelijk van de gekozen opdrachten variërend van een half lesuur tot meerdere uren.
Uitvoering:	Klassikale of individuele start, vervolginvulling zowel individueel als in groepjes mogelijk.

Inleiding

U kunt het project rond het boek *Schijndood* inleiden door de leerlingen zich een voorstelling te laten maken van hoe hun leven zou zijn als ze in de 17^e eeuw hadden geleefd. Vraag hen eerst wanneer de 17^e eeuw was en welke bekende mensen ze kennen uit die tijd.

Laat de leerlingen daarna nadenken over de volgende vragen (vul de lijst naar believen aan) :

- In wat voor huis zou je wonen?
- Met hoeveel mensen zou je daar wonen?
- Welke dingen die je nu wel hebt, zou je toen niet hebben?
- Wat voor werk zou je doen?
- Wat voor werk zouden je ouders doen?
- Hoeveel broertjes en zusjes zou je hebben?
- Wat was jouw levensverwachting?
- Welke ziektes zou je kunnen krijgen?
- Wat voor kleding zou je dragen?
- Met wie zou je trouwen?
- Hoe oud zou je zijn als je ging trouwen?
- Wat deed je in je vrije tijd?
-

Op basis van hun antwoorden schrijven de leerlingen een korte biografie over hun leven in de 17^e eeuw. De leerlingen maken hun biografie af door een tekening te maken van zichzelf in die tijd.

Tip: bereid het onderwerp gedegen voor om eventuele verkeerde beelden bij de leerlingen tijdig bij te kunnen stellen.

Kies vervolgens een of meerdere mogelijkheden en leid ze in bij de leerlingen.

De moeilijkheidsgraad van de mogelijkheden wordt aangeduid met de volgende symbolen:

eenvoudig

gemiddeld

moeilijk

Leesverslag

Geef uw leerlingen de opdracht om het gehele boek *Stad in de storm* te lezen en een leesverslag te schrijven.

Dromen

Kris heeft al zijn hele leven dezelfde droom, of liever gezegd, dezelfde nachtmerrie. Hij beschrijft het als volgt: 'Ik ben alleen,' zegt Kris. 'Niet echt alleen, maar ik voel me wel zo. Er is niemand waar ik naartoe kan, niemand om me te helpen. Ik zit in een kamer waar ik wel uit kan maar er is niets om naartoe te gaan. Ik durf ook niet weg. Ik weet niet wat me te wachten staat. Het enige dat ik weet, is dat me iets vreselijks boven het hoofd hangt.' (Schijndood, bladzijde 25).

Opdracht:

De meeste dromen zijn bedrog, zegt het spreekwoord, maar dromen zijn ook vaak spannend of raar of eng. Bijna iedereen droomt, maar we weten niet zoveel over het hoe en waarom.

In deze opdracht maken uw leerlingen een posterpresentatie over dromen. Laat ze onder andere antwoord geven op de volgende vragen: Wat zijn dromen eigenlijk? Waarom dromen we? Hebben onze dromen ook een betekenis? Waarom onthoud je de ene keer wel wat je gedroomd hebt en de andere keer niet? Veel mensen dromen over hetzelfde, bijvoorbeeld dat ze naakt voor een groep mensen staan of dat ze geen tanden meer hebben. Wat betekenen die dromen? Dromen dieren eigenlijk?

Hollandse Meesters

Olivier is leerling bij de kunstschilder Pieter van Schaeyenborgh. Deze schilder heeft echt bestaan, maar hij is niet zo bekend bij het grote publiek. In de 17^e eeuw waren er veel meer kunstschilders in Nederland die bijna iedereen wel kent, zoals Rembrandt van Rijn, Frans Hals en Johannes Vermeer. Hun schilderijen hangen in diverse musea over de hele wereld en zijn miljoenen waard.

Opdracht:

Laat uw leerlingen een werk kiezen van Rembrandt, een van Frans Hals en een van Johannes Vermeer waar, per schilderij, ten minste één persoon op staat. In deze opdracht beschrijven ze eerst wat er op elk schilderij te zien is. Daarna verzinnen ze een verhaal bij elk schilderij.

Vertel dat ze zich goed moeten verplaatsen in de persoon van het schilderij (of in één van de personen als het er meerdere zijn) en in het verhaal vertellen over 'zichzelf'. Wie zijn ze? Waar wonen ze? Wat doen ze in het dagelijks leven? Waarom wordt er een schilderij van hen gemaakt?

Tip: Als u een uitgebreidere opdracht voor de hele klas wilt, dan kunt u gebruik maken van het lesprogramma van Hermitage Amsterdam over de Hollandse Meesters. <https://vrmasters.hermitage.nl/>

Melaatsheid

Olivier Moeriaans lijdt aan melaatsheid, een ziekte die in de 17^e eeuw in Nederland voorkwam. Door betere hygiëne en medicijnen komt melaatsheid (of lepra, zoals de ziekte nu wordt genoemd) in Nederland niet meer voor. In andere landen zijn er nog wel veel mensen die eraan lijden.

Opdracht:

In deze opdracht maken uw leerlingen een lapbook over de ziekte lepra. Een lapbook is een eenvoudig mapje met een verzameling van mini-boekjes, klepjes en ander gevouwen materiaal waarin ruimte is voor tekeningen, verhalen, chronologische info, diagrammen, ... Een lapbook kan gemaakt worden van om het even welk onderwerp. Meer informatie kunt u [hier](#) vinden.

In de presentatie gaan uw leerlingen in op de volgende vragen:

- Wat is lepra?
- Waar komt het voor?
- Wat is de oorzaak van lepra?
- Wat zijn de symptomen?
- Wat kunnen artsen voor je doen?
- Lepra in Nederland, enz.

Betrouwbare informatie kunt u vinden op de website van de [lepra stichting](#).

Kleding

Olivier uit *Schijndood* moest een zwarte mantel aan en een klepper bij zich dragen zodat mensen konden zien dat hij melaats was. Tegenwoordig hoef je gelukkig geen aparte kleding aan als je een bepaalde ziekte hebt. Er zijn wel beroepen waarin mensen verplicht een uniform dragen zodat we ze kunnen herkennen.

Opdracht:

Een van de sectoren waarbij een duidelijk uniform verplicht is, is de politie. Niet ieder land heeft dezelfde uniformen. Geef uw leerlingen opdracht afbeeldingen van politie-uniformen te zoeken uit 10 landen. Deze drukken ze af en plakken ze op een groot vel papier. Vervolgens geven ze aan hoe de uniformen van elkaar verschillen. Is er ook een verschil tussen uniformen van vrouwelijke en mannelijke agenten? Welke vinden ze het mooist en waarom?

Oud-Hollandse spelletjes

Olivier denkt terug aan zijn jeugd toen hij spelletjes deed zoals slootjespringen, steltlopen, verstoppertje spelen en bikkelen. Die eerste drie hebben uw leerlingen misschien zelf ook wel eens gedaan; maar wat is bikkelen eigenlijk?

Opdracht:

Bekijk met uw leerlingen het schilderij 'Kinderspelen' van Pieter Bruegel de Oude. Dit is een schilderij uit 1560 en er staan veel kinderen op die verschillende spelletjes spelen.

- Geef uw leerlingen een afdruk van het schilderij of laat ze hem zelf printen.
- Laat ze analyseren welke spellen zijn afgebeeld op het schilderij en die met kleine etiketjes in hun print bij elk spel benoemen.
- Vervolgens schrijven ze op een hard stuk karton een korte handleiding over elk spel. Daarin noteren ze met hoeveel personen men het spel speelt, welke attributen men nodig hebt, wat het doel is van het spel en (in het kort) hoe het spel wordt gespeeld.
- Dan maken uw leerlingen een tentoonstelling over deze spellen. Laat ze zoveel mogelijk attributen verzamelen en die per spel bij elkaar plaatsen. De handleidingen mogen natuurlijk niet ontbreken.
- Nodig tot slot zoveel mogelijk mensen uit en laat ze de spellen spelen die de leerlingen hebben verzameld.

Schilder een vis

Olivier is in de leer bij de schilder Pieter van Schaeyenborgh. Deze schilder heeft echt bestaan en stond bekend om zijn visstillevens. In het boek *Schijndood* lezen we hoe de schilder en zijn leerling aan het discussiëren zijn over de juiste kleur grijs voor de schubben.

Opdracht:

Laat uw leerlingen in de huid kruipen van Van Schaeyenborgh en een vis schilderen of tekenen. Het moet een natuurgetrouwe afbeelding zijn, met schubben en vinnen en al. Ze mogen alleen een vis kiezen die in Nederland in het wild voorkomt, zoals de baars, de snoek of de paling.

Maak je eigen verf

Tegenwoordig koop je allerlei soorten verf gewoon in de winkel, maar in de tijd van Olivier kon dat niet: schilders maakten hun eigen verf. Ze gebruikten verschillende natuurlijke kleurstoffen om dat te doen. Het maken van verf was niet zonder gevaar want sommige kleurstoffen waren giftig, en schilders werden daar soms erg ziek van.

Opdracht:

Net als Olivier gaan uw leerlingen hun eigen verf maken. U gebruikt natuurlijk geen giftige stoffen, dus het is 100% veilig. Als de verf gemaakt is, maken de leerlingen een zelfportret met hun eigen verf.

Instructies voor de leerlingen:

Nodig: verschillende kleuren stoepkrijt, melk, bakjes, een hamer, een steen

Stap 1: Leg een kleur stoepkrijt op een steen en sla het fijn met een hamer. Je moet een mengsel van brokjes en poeder hebben.

Stap 2: Doe het stukgeslagen stoepkrijt in een bakje en druppel er voorzichtig een paar druppels melk bij.

Stap 3 Roer de melk en het krijt door elkaar. Het mengsel moet ongeveer zo dik zijn als stroop. Als je mengsel dikker is, dan moet er meer melk bij. Als je mengsel te dun is dan moet er meer krijt bij.

Stap 4 Gebruik de verf om een zelfportret te maken.

Alkmaar toen en nu

Nadat Kris erachter is gekomen dat hij eerder heeft geleefd als Olivier Moeriaans, gaat hij op zoek naar wie die Olivier was. Samen met zijn

huisgenote Dominique gaat hij naar Alkmaar. Kris is onder hypnose geweest en hij heeft als Olivier door de straten Alkmaar gelopen. Hij herkent nog veel dingen, maar er zijn ook veel dingen veranderd.

Opdracht:

In deze opdracht maken uw leerlingen een penpho van Alkmaar. Het woord penpho is een samentrekking van de Engelse woorden *pencil* (potlood) en *photography* (fotografie). Om een penpho te maken nemen de leerlingen een foto en die veranderen / versieren ze door er met potlood iets bij te tekenen. Op internet zijn veel voorbeelden van penpho's te vinden.

Allereerst zoeken de leerlingen een moderne foto van de Langestraat, de Fnidsen of de Mient in Alkmaar en drukken deze af. Daarna tekenen ze er 17^e eeuwse elementen in. In hoofdstuk 6 van *Schijndood* staan veel voorbeelden van dingen die in de penpho passen.

Deze opdracht kan ook digitaal worden gedaan, als uw leerlingen handig zijn met tekenprogramma's en foto's bewerken op de computer.

Chronologisch

Het boek *Schijndood* is niet chronologisch geschreven. Chronologisch betekent dat we beginnen bij de gebeurtenis die het langst geleden gebeurde en zo gaan we stap voor stap naar de gebeurtenis die het kortst geleden gebeurde. Dat is in *Schijndood* niet het geval, want de verhalen van Kris en Olivier lopen door elkaar heen. Sterker nog, zelfs binnen de verhalen van Kris en Oliver loopt niet alles chronologisch.

Opdracht:

Uw leerlingen kiezen acht gebeurtenissen uit zowel het leven Kris als dat van Olivier en zetten die in chronologische volgorde. Daarvoor kunnen ze het sjabloon gebruiken uit bijlage 2. Maak een tekening van Kris en Olivier in de twee kaders.

Jouw stad in 1649

Sommige plaatsen in Nederland zijn ouder dan andere. Zo weten we uit het boek *Schijndood* dat Alkmaar, Amsterdam, Rotterdam, Leiden en Haarlem bijvoorbeeld al bestonden in de 17^e eeuw, maar andere plaatsen zoals Almere, Lelystad, Hoogeveen en Stadskanaal nog niet.

Opdracht:

- Laat uw leerlingen in [deze atlas](#) van Johannes Bleau uit 1649 zoeken naar hun woonplaats. Als hun eigen woonplaats er niet in staat, laat hen dan zoeken naar de stad die het dichtst bij ligt.
- Vervolgens zoeken de leerlingen een moderne plattegrond van dezelfde stad.
- Laat hen de oude en de nieuwe kaart vergelijken en aangeven waar het oude deel van de stad nu is. Wat valt hen op? Lopen de straten nog steeds op dezelfde manier? Welke gebouwen zijn er nog? Welke niet meer?

Verliefd

De twee hoofdpersonen uit het boek *Schijndood*, Kris en Olivier, zijn beide verliefd. Kris heeft een oogje op zijn huisgenote Dominique en Olivier eerst op Lidewij, maar later, als hij haar niet meer mag zien vanwege zijn ziekte, wordt hij verliefd op Isa. Verliefd zijn is zo gemakkelijk nog niet, want stel je voor dat de ander jou niet leuk vindt? Kris en Olivier durven dan ook niet zo goed tegen de meisjes te zeggen dat ze ze leuk vinden. Hoe voelen uw leerlingen zich als ze verliefd zijn?

Opdracht:

Geef opdracht om naar afbeeldingen te zoeken van dingen die uw leerlingen met verliefdheid en liefde associëren en daar een collage van te maken.

Playlist voor Olivier en Kris

Er zijn een boel nummers geschreven over specifieke mensen. *Candle in the wind* van Elton John bijvoorbeeld gaat over Marilyn Monroe, *Vincent* van Don Mclean gaat over Vincent van Gogh en *Joan of Arc* van OMD gaat over Jeanne D'Arc. Soms zijn er ook nummers die niet per se over iemand gaan, maar die je wel aan iemand doen denken of waarbij de tekst van toepassing is op iemand die je kent.

Opdracht:

Er zijn (nog) geen liedjes geschreven over Kris en Olivier uit *Schijndood*. Maar er zijn natuurlijk wel liedjes die van toepassing zijn op beide jongens. Geef uw leerlingen opdracht een playlist met acht nummers samen te stellen die van toepassing zijn op Kris en Olivier. Op de playlist moeten minstens twee liedjes staan die van toepassing zijn op zowel Kris als Olivier. De andere liedjes mogen over de een óf de ander gaan. Laat uw leerlingen ook uitleggen waarom deze nummers toepasselijk zijn voor Kris en Olivier.

Tip: Deze opdracht kan ook heel goed worden gebruikt bij de moderne vreemde talen. De leerlingen moeten dan nummers zoeken in de doeltaal en hun uitleg ook in de doeltaal geven.

Afronding

U kunt het project rond het boek *Schijndood* afronden door bijvoorbeeld een 17^e eeuwse markt te organiseren waarin leerlingen in groepjes verantwoordelijk zijn voor een bepaald thema. U kunt daarbij denken aan: kleding, eten, huisvesting, beroepen, gezondheidszorg, spelletjes, enzovoort.

U kunt ook een dag(deel) inroosteren om de leerlingen hun gemaakte werk te laten presenteren. Het is leuk om daarvoor ook andere leerlingen, ouders, familie en vrienden uit te nodigen.

Het zou leuk zijn als er in de school of het lokaal een (semi-) permanente plek voor het werk van de leerlingen ingeruimd wordt.

Bijlage 1: Mogelijkheid 2 (Leesverslag)

Veel scholen en lesmethoden stellen andere eisen aan het maken van een leesverslag. Informeer dus altijd of onderstaande opzet overeenkomt met de ideeën van jouw docent

Opbouw van een leesverslag

- 1) primaire gegevens
- 2) korte samenvatting
- 3) uitwerking
- 4) eigen mening
- 5) bronvermelding

Primaire gegevens: je noteert onderstaande primaire gegevens op een apart blad:

- je noteert eerst de naam van de auteur,
- vervolgens de titel van het boek
- daarna de naam van de uitgeverij
- en de plaats en het jaar van uitgave
- indien vermeld in het boek de eerste druk van het werk
- als het boek een ondertitel heeft vermeld je die ook

Bijvoorbeeld:

Titel: Schijndood

Auteur: Simone van der Vlugt

Uitgeverij: Lemniscaat

Druk: Eerste – 2002 (gelezen: vierde, herziene druk 2020)

Geef ook aan

- hoe de opbouw van het verhaal is
- Noteer het aantal bladzijden,
- Neem een afbeelding van de omslag in je verslag op en geef aan of er illustraties in het boek staan.

Samenvatting:

Maak een samenvatting van het verhaal van maximaal een half getypt A-4

Uitwerking:

- a. titelverklaring:
Geef aan wat de titel zegt of wat de schrijver daarmee bedoeld kan hebben
- b. motto:
Als het boek een motto heeft, noteer deze dan en leg tevens uit wat deze, volgens jou, met het verhaal te maken heeft
- c. thema:
Waar gaat het boek over? Leg dit in maximaal 3 zinnen uit.
- d. personages:
Leg uit welke personages in het boek een rol spelen en welke eigenschappen deze hebben. Ontwikkelen zij zich gedurende het verhaal?
- e. tijd en ruimte:

Is de omgeving of de tijd waarin het verhaal zich afspeelt van belang voor het verhaal?

f. vertelperspectief:

Is er een ik-verteller, een personale verteller, een alwetende verteller?

Eigen oordeel over het boek:

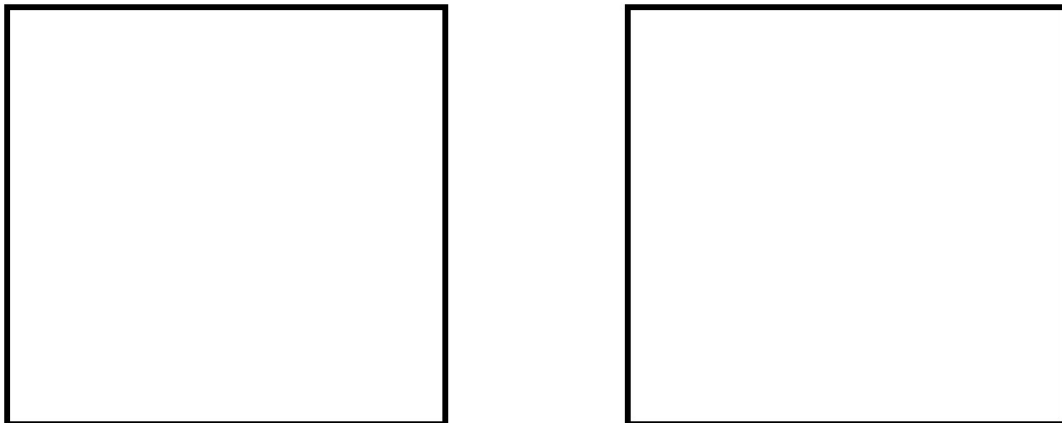
Wat vind je van het boek? Omschrijf het in maximaal een half A-4.

Denk bij het beoordelen van het boek aan de volgende zaken:

- De gebeurtenissen
- De personages
- De opbouw van het verhaal
- Het taalgebruik

Bronvermelding: Geef tot slot aan welke bronnen je hebt gebruikt bij het maken van je verslag. Wees daar heel volledig in.

Bijlage 2 Tijdlijn

TITEL:

